

Rapport 0272

Nummer 9

i serien om Företagens
villkor och verklighet

Växtkraft för de gröna näringarna

Temarapport

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverkets publikationer kan laddas ner på tillvaxtverket.se. Vill du beställa en tryckt publikation eller söker du en publikation som publicerades innan 2015 hänvisar vi till vår webbshop <http://publikationer.tillvaxtverket.se>.

© Tillväxtverket

Stockholm, november 2018

Produktion: Ruth

978-91-88601-94-0

Rapport 0272

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Olof Dunsö. Telefon, växel 08-681 91 00

Förord

I denna rapport presenterar Tillväxtverket resultat som berör företag i de gröna näringarna från undersökningen *Företagens villkor och verklighet 2017*, där små och medelstora företag ger sina perspektiv på nuläget och framtiden. Företagens villkor och verklighet har en unik förmåga att skildra de möjligheter och hinder som svenska företagare möter, och det har länge varit efterfrågat att se den bilden även för företag i de gröna näringarna. Därmed har Tillväxtverket nu valt att genomföra undersökningen för dessa företag.

Sverige och EU delar årligen ut stöd och bidrag till företag i de gröna näringarna. Det är därför viktigt att undersöka företagets villkor för att se vilka insatser som behövs för att stärka de gröna näringarnas konkurrenskraft. Vi vill att rapporten ska vara ett kunskapsunderlag för andra myndigheter, för beslutsfattare, branschorganisationer, näringsliv och media.

Tillväxtverket har i skrivande stund lämnat över ett förslag i regeringsuppdraget *Uppdrag inom ramen för regeringens proposition om en sammanhållen landsbygdpolitik för Sveriges landsbygder*. Här har Tillväxtverket tagit fram förslag till upplägg och genomförande av ett antal näringslivsinsatser syftande till att stärka företagets konkurrensförmåga i Sveriges landsbygder.

Huvudförfattare till denna rapport är Johan Lindskog och Olof Dunsö. Vi vill tacka vår referensgrupp, med representanter från LRF, Jordbruksverket och Skogsstyrelsen, som har kommit med värdefull input under arbetets gång. Vill du läsa fler publikationer från Tillväxtverket eller om våra insatser för små och medelstora företag, besök webbplatsen www.tillvaxtverket.se.

Christina Henryson
Avdelningschef
Tillväxtverket

Olof Dunsö
Projektledare
Tillväxtverket

Sammanfattning

De gröna näringarna (jordbruk, skogsbruk och fiske) har genomgått stora strukturella förändringar de senaste 100 åren. Dess betydelse och bidrag till det svenska näringslivet har förändrats drastiskt i takt med den industriella revolutionen, vilket bland annat inneburit en ökad konkurrens från utlandet och att produktionsmetoderna utvecklats. Dessutom har medlemskapet i EU haft en stor politisk påverkan på dessa företag. När det gäller framtiden så står dessa näringar inför stora utmaningar när det gäller att försörja en växande befolkning, samtidigt som vi måste ta itu med klimatförändringarna.

Det är första gången de gröna näringarna undersökts inom ramen för enkätundersökningen Företagens villkor och verklighet. Undersökningen visar att företag i de gröna näringarna är något mindre optimistiska inför framtida tillväxt och utveckling jämfört med övriga företag. 26 procent av företagen i de gröna näringarna tror att företagets lönsamhet kommer att öka de kommande tre åren, jämfört med 41 procent bland övriga företag. Det är vanligare att företag inom de gröna näringarna vill växa genom att endast öka omsättningen, jämfört med övriga företag. För de övriga företagen är det betydligt vanligare att vilja växa även med att anställa.

Nästan hälften (45 procent) av företagen i de gröna näringarna upplever lagar och myndighetsregler som ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Motsvarande siffra för de övriga företagen är 24 procent. De regler som sticker ut som stora tillväxthinder för dessa företag är miljöregler, plan- och byggregler samt branschspecifika regler.

Företag i de gröna näringarna söker och blir beviljande lån och krediter samt offentliga stöd och bidrag i större utsträckning än övriga företag. Hela 44 procent av företagen i de gröna näringarna har sökt, och blivit beviljade lån och krediter, jämfört med 23 procent av övriga företag. Vidare har 25 procent av företagen i de gröna näringarna sökt och blivit beviljade offentligt stöd och bidrag, jämfört med endast 5 procent av övriga företag. Detta gäller framför allt jordbruksföretagen som har den högsta ansöknings- och beviljningsgraden.

Förenkla lagar och myndighetsregler för att främja de gröna näringarnas utveckling

Företagen i de gröna näringarna upplever lagar och myndighetsregler som ett stort hinder för utveckling och tillväxt. Framförallt inom områdena miljöregler, branschspecifika regler samt plan- och byggregler. De gröna näringarna omfattas av flertalet regelverk på olika plan såväl nationellt som internationellt och inte minst från Europeiska unionen (EU). Samtidigt kan en del av lagarna och riktlinjerna från EU upplevas som svåra för svenska myndigheter att anpassa till den svenska verkligheten.

Tillväxtverket vill därför uppmärksamma riksdag och regering, men även tillämpande myndigheter, på att utreda hur man kan förenkla för företagen inom de gröna näringarna. Det handlar om såväl lagstiftningen i sig men också om tillämpningen av densamma. I detta arbete kan Tillväxtverket agera expertstöd för utformning av lagar och regler, samt tillämpningen av dessa, för att minska regelbördan för företagen.

Säkerställ att offentliga stöd och bidrag möjliggör hållbar utveckling och går till rätt företag

Företagen i de gröna näringarna ser stora behov i att, med hjälp av finansiering i olika former, säkerställa investeringar i exempelvis lokaler, arealer med mera. Samtidigt har näringarna en hög beviljandegrad vad gäller offentliga stöd och bidrag. Näringarna står inför stora utmaningar i framtiden, med en växande befolkning, arbeta med resurseffektivitet, digitalisering och klimatförändringar, för att nämna några. Det är därför viktigt att man säkerställer att dessa medel går till företag som vill växa, anställa, utveckla hållbara lösningar eller skapa mervärde för samhället på andra sätt.

Tillväxtverket föreslår därför att riksdag och regering behöver, utifrån behovsbilden hos företagen i relation till samhällets behovsbild, kontinuerligt se över vilka satsningar som faktiskt är viktiga ur en svensk synvinkel. Dessutom behöver man hitta vägar för att kunna implementera dessa satsningar hos berörda myndigheter samtidigt som de uppfyller EU:s riktlinjer och regelverk.

Summary

The green sector (agriculture, forestry and fishery) has experienced significant structural changes during the last century. The sector's importance and contribution to Sweden's economy has changed dramatically over the course of the industrial revolution, which has resulted, among others, in increased foreign competition and new methods of production. In addition, Sweden joining the EU has had a considerable political impact on businesses in the green sector. The sector faces important future challenges when it comes to providing for a growing population. At the same time, it is necessary that environmental change, leading to loss of biodiversity and reduced quality of land and water, are dealt with.

This is the first time that firms in the green sector are included in the survey *The situation and conditions of firms*. The results of the survey show that firms in the green sector are less optimistic compared to SMEs regarding the future of their businesses compared to firms in other sectors. 26 percent of SMEs in the green sector expect profitability to increase within the next three years, compared to 41 percent of SMEs in other sectors. A larger proportion, 41 percent, of SMEs in the green sector wants to grow by only increasing turnover compared to SMEs in other sectors (31 percent). It is more common that companies in other sectors want to grow by also increasing their number of employees.

Close to fifty percent of SMEs in the green sector consider rules and regulations to be an important growth obstacle. This can be compared to 24 percent of SMEs in other sectors. Environmental laws, planning and construction permits and sector specific regulations are the most important obstacles to growth.

SMEs in the green sector apply for and are granted loans and public subsidies to a greater extent than SMEs in other sectors. The survey shows that 44 percent of SMEs in the green sector have applied for and been granted loans and credits. The percentage of SMEs in other sectors is 23 percent. In addition, 25 percent of SMEs in the green sector have applied for and been granted public support and subsidies. The corresponding percentage for the SMEs in other sectors is 5 percent. In particular it is SMEs in the agricultural sector that have the highest share of firms that have applied and been granted public support and subsidies.

Simplification of rules and regulations to support green sector development

Firms in the green sector perceive rules and regulations to be important growth obstacles. This is particularly the case with regard to environmental laws, planning and construction permits and sector specific regulations. Firms in the green sector are subject to several regulatory systems at both the national and international level, not least in relation to EU legislation. Some EU laws and guidelines are perceived as difficult for authorities to adapt to Swedish conditions.

The Swedish Agency for Economic and Regional Growth therefore calls upon the parliament and the government, as well as concerned authorities, to investigate ways to facilitate for firms in the green sector. This relates to both legislation as well as its implementation. The Swedish Agency for Economic and Regional Growth can provide assistance when formulating laws and regulations, and in their implementation, to reduce the administrative burden for firms.

Ensure that public support and subsidies enable sustainable growth and target the right firms

Firms in the green sector have large needs to secure investment in, e.g. facilities, acreage, etc., through different forms of financing. The green sector also has a high percentage of firms that are granted public support and subsidies. Firms in the green sector face important challenges in the future from an increasing population, the need for greater resource efficiency, digitalization and climate change, to name a few. It is therefore important to ensure that funds are allocated to firms that want to grow, increase employment, develop sustainable solutions or create value added in other ways.

The Swedish Agency for Economic and Regional Growth therefore suggests that parliament and government, taking as a starting point both the needs of firms and those of society in general, continuously evaluate what policies that are important from a Swedish perspective. In addition, it is important to ensure that such policies can be implemented by the authorities concerned as well as aligned with EU laws and regulations.

Kapitel 1: Företagens villkor och verklighet	9
Kapitel 2: De gröna näringarna	11
Kapitel 3: Företagen i undersökningen	14
Kapitel 4: Tillväxtvilja och framtidstro	17
Kapitel 5: Hinder för tillväxt.....	20
Kapitel 6: Åtgärder för tillväxt.....	23
Kapitel 7: Tillgång till finansiering.....	25
Kapitel 8: Hållbarhetsarbete	27
Kapitel 9: Innovation och digitalisering	29
Kapitel 10: Slutsatser och förslag	31
Bilagor: Branschindelning/NUTS 2 regioner	34

Företagens villkor och verklighet

Tillväxtverket har för sjätte gången sedan 2002 genomfört undersökningen *Företagens villkor och verklighet*. Undersökningen riktar sig till svenska små och medelstora företag med frågor om vilka möjligheter och svårigheter företagen upplever i sin vardag. Den undersöker också hur företag ser på förutsättningarna att utveckla verksamheten i framtiden.

Små och medelstora företag utgör en betydande del av det svenska näringslivet, i termer av antal företag och antal anställda. De svarar också för en stor del av nettoomsättningen respektive förädlingsvärdet i näringslivet¹. Små och medelstora företag har med andra ord en stor ekonomisk betydelse. Att öka kunskapen om dem är det huvudsakliga syftet med Tillväxtverkets undersökning *Företagens villkor och verklighet 2017*.

För första gången har Tillväxtverket nu tagit fram samma statistik för företagen inom branscherna jordbruk, skogsbruk samt fiske och vattenbruk, som i denna rapport går under namnet de gröna näringarna². Arbetet har skett i samarbete med en referensgrupp med representanter från Jordbruksverket, Skogsstyrelsen och LRF. Referensgruppen har bistått Tillväxtverket i hela arbetet, från val av metod och enkätutformning, till analys och författande av denna rapport.

Om undersökningen

Undersökningen är utformad på ett sätt som möjliggör många olika typer av analyser och uppdelningar av materialet, till exempel sett till bransch, företagsstorlek och region. Undersökningen består huvudsakligen av frågor där företaget gör en självskattning av hur de upplever sin situation. Detta har i vissa fall kompletterats med registerbaserade uppgifter. Att kunna kombinera företagens upplevda förutsättningar med andra typer av data för att öka kvaliteten i analyserna, är en av undersökningens främsta styrkor.

¹ SCB Företagens Ekonomi (FEK)

² SNI 2007, SCB.

NÅGRA FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN FÖRETAGENS VILLKOR OCH VERKLIGHET 2017

- Har tidigare genomförts 2002, 2005, 2008, 2011 och 2014.
  - Över 31 000 små och medelstora företag har kontaktats.
  - Företag med en omsättning över 200 000 kronor ingår.
  - Cirka 10 000 företag har svarat på enkäten.
  - Svarsfrekvensen är 31 procent.
  - Undersökningens resultat är representativt för cirka 360 000 företag.
  - Undersökningen genomfördes under oktober 2016 till januari 2017.
  - Urvalet är stratifierat på län, bransch, företagsstorlek samt företagsledarens kön och bakgrund.
  - Undersökningen består av drygt 30 frågor med ett antal fördjupningar.
- Läs mer om undersökningen på www.tillvaxtverket.se.

NÅGRA FAKTA OM UNDERSÖKNINGEN DE GRÖNA NÄRINGARNAS VILLKOR OCH VERKLIGHET 2017

- Genomförs för första gången.
- Över 3 500 små och medelstora företag har kontaktats.
- Företag med en omsättning över 200 000 kronor ingår.
- Cirka 1 500 företag har svarat på enkäten.
- Svarsfrekvensen är 38 procent.
- Undersökningens resultat är representativt för cirka 50 000 företag.
- Undersökningen genomfördes oktober 2017 till januari 2018.
- Urvalet är stratifierat på bransch, företagsstorlek och 6 regiongrupper.
- Undersökningen består av cirka 20 frågor med ett antal fördjupningar.

Jämförbarhet

Några enstaka frågor har ändrats i frågeformuläret till de gröna näringarna jämfört med den ursprungliga enkäten, vilket kan påverka jämförbarheten något när det gäller dessa frågor. Övriga skillnader som svarsfrekvens, olika insamlingstider och olika urval är inte något som bör påverka jämförbarheten i resultaten.

En serie rapporter

Huvudrapporten *Företagens villkor och verklighet 2017*, som släpptes i september 2017, syftar till att redovisa hur företagen har svarat på övergripande nivå. I denna temarapport fokuserar vi på svenska små och medelstora företag inom de gröna näringarna. Vi har publicerat flera rapporter och fördjupningar utifrån undersökningen och fler kommer att publiceras. De kan hittas under "Statistik" på Tillväxtverkets hemsida.

De gröna näringarna

I denna rapport definieras de gröna näringarna som företag inom branscherna jordbruk, skogsbruk och fiske. Dessa branscher har genomgått omfattande strukturella förändringar de senaste hundra åren. Dess betydelse och bidrag till det svenska näringslivet har minskat drastiskt i takt med att konkurrensen från utlandet ökat och produktionsmetoderna utvecklats. Idag har dessutom medlemskapet i EU en stor politisk påverkan på dessa företag.

Vilka är de gröna näringarna?

De gröna näringarna omfattar de företag som enligt svensk näringsgrensindelning (SNI 2007³) kategoriseras som SNI 01-03. Det vill säga jordbruket, skogsbruket och fiskenäringen. Ibland inkluderar man också dess förädlingsindustri, exempelvis livsmedelsindustrin och skogsindustrin. Dock räknar man inte med led som ligger ännu längre fram, exempelvis detaljhandel av livsmedel eller produkter som baseras på trä. I den här rapporten har vi valt att avgränsa "De gröna näringarna" till SNI-koderna 01-03.

SNI 01:
Jordbruk och jakt samt
service i anslutning härtill

SNI 02:
Skogsbruk

SNI 03:
Fiske och vattenbruk

I årtusenden har de gröna näringarna, med nyttjande av mark till jordbruk, djurhållning och skogsbruk, varit den viktigaste "sysselsättningen" på jorden. På vissa håll i världen hör dessa näringar fortfarande till de viktigare. Men i Sverige och i andra OECD-länder ser läget helt annorlunda ut. På kort tid har dess ekonomiska betydelse i form av sysselsättning och bidrag till BNP minskat drastiskt.

³ För mer information se www.sni2007.scb.se

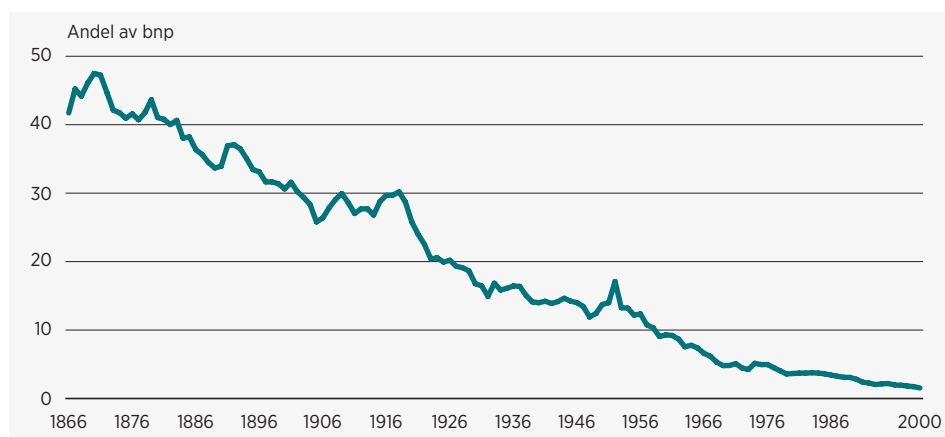
De gröna näringarna i Sverige

I Sverige har jordbruk, skogsbruk och fiske i olika former haft en viktig och dominant roll i det svenska näringslivet, en bit in på 1900-talet. På 30-talet fanns totalt 430 000 jordbruksföretag⁴ i Sverige och i februari 1936 beräknade man att skogsbruket sysselsatte 350 000 personer⁵. Under 1860–70-talen svarade värdet av produkter från jordbruk, skogsbruk och fiske för mellan 40 procent och 45 procent av Sveriges BNP. Därefter har denna andel successivt sjunkit ner till 2 procent.⁶

FIGUR 2.1

De gröna näringarnas andel av BNP 1866–2000

Källa: SCB

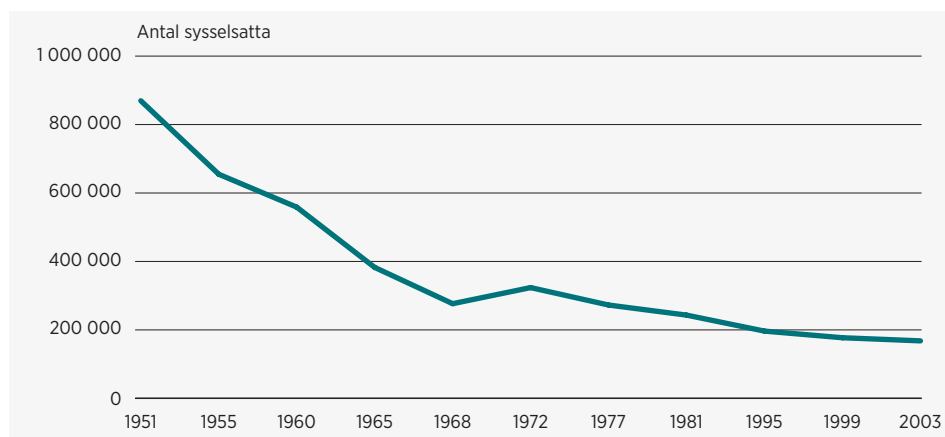

Näringarna har alltså under lång tid kontinuerligt genomgått en omfattande strukturell förändring. Inte minst under efterkrigstiden då konkurrenssituationen från andra länder och utvecklingen av produktionsmetoder medförde en förändring mot färre och mer storskaliga företag. Mellan 1951 och 2003 minskade antalet sysselsatta inom jordbruket från 870 000 till 170 000⁷. Fiskenäringen är den minsta av de gröna näringarna där antalet företag legat relativt stabilt kring 1 700 de senaste tio åren⁸. Idag har näringarna inte alls samma betydelse för det svenska näringslivet och dess betydelse för svensk ekonomi har minskat drastiskt.

FIGUR 2.2

Antal sysselsatta i jordbruket 1951–2003

Källa: Jordbruksverket 2005. Statistikrapport 2005:6. Svensk jordbruk i siffror 1800–2004.

⁴ Jordbruksverket 2005. Statistikrapport 2005:6. Svensk jordbruk i siffror 1800–2004.

⁵ Avskrift av 1936 års skogsutredning. <https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/historisk-statistik/>

⁶ Jordbruksverket 2012. Jordbruksstatistisk årsbok 2012.

⁷ Ibid.

⁸ SCB Företagsdatabasen.

EU och de gröna näringarna

Det svenska jordbruket var reglerat av staten fram till 1990 då riksdagen beslutade om avreglering. Men sedan inträdet i EU 1995 har Sveriges jordbrukspolitik återigen reglerats och därav förändrats i stor omfattning. Jordbruksutgifternas andel av EU:s budget ligger idag på cirka 38 procent⁹ och sedan den senaste reformen 2013 ligger fokus på

- mer ekologiska jordbruksmetoder,
- forskning och kunskapsspridning,
- ett rättvisare stödsystem för EU:s jordbrukare och
- ett större inflytande för jordbrukarna i livsmedelskedjan.

EU-stöden har inte minst fått stor ekonomisk betydelse för det svenska jordbruket. I Sverige har produkt- och produktionsstöden som andel av produktionsvärdet legat kring 15 procent¹⁰ mellan 2010 och 2017. Man bör ha i åtanke att vissa subventioner är ersättningar för tjänster som jordbruket utför åt samhället och som innebär kostnader, exempelvis betesmarker och biologisk mångfald.

Vad gäller EU:s fiskeripolitik reglerar den hur fiskeflottorna i EU ska förvaltas och fiskbestånden bevaras. EU:s fiskeripolitik ska se till att fiske och vattenbruk är hållbara näringar – miljömässigt, ekonomiskt och socialt. De ska också vara en källa till nyttig mat för människorna i EU. Målet är att verka för en dynamisk fiskerinäring och se till att samhällen där fiskerinäringen är viktig har en skälig levnadsstandard.¹¹

De gröna näringarna i framtiden

Framöver står jordbruket och fisket inför stora utmaningar. Man beräknar att EU:s livsmedelsproduktion måste fördubblas till 2050¹² för att försörja en växande befolkning, samtidigt som vi måste ta itu med klimatförändringarna. Vad gäller skogsnäringen har EU ingen gemensam skogspolitik utan ansvaret för skogspolitiken ligger på varje enskilt medlemsland. Däremot påverkas skogsnäringen i Sverige direkt eller indirekt av andra politikområden inom EU, såsom handel, miljö, klimat och energi.

⁹ https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_sv. Läst 2018-10-10.

¹⁰ Jordbruksverkets statistiska meddelande EAA. Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn 2006–2017.

¹¹ https://ec.europa.eu/fisheries/cfp_sv. Läst 2018-11-20

¹² https://europa.eu/european-union/topics/agriculture_sv. Läst 2018-10-10.

Företagen i undersökningen

Företagen i de gröna näringarna drivs ofta av äldre personer som i större utsträckning än övriga företagsledare är män med svensk bakgrund. Enskild firma är den absolut vanligaste bolagsformen och företagen saknar ofta anställda.

1 478 företag från de gröna näringarna har deltagit i undersökningen, varav 800 företag är jordbruksföretag, 550 skogsbruksföretag och 150 företag verksamma inom fiske eller vattenbruk. Dessa företag representerar cirka 50 000 företag med en årsomsättning på minst 200 000 kronor i de gröna näringarna.

TABELL 3.1

Antal företag inom respektive bransch i de gröna näringarna

Bransch	Antal inom branschen	Procentuell fördelning
Jordbruk	32 575	66 %
Skogsbruk	16 110	33%
Fiske och vattenbruk	695	1 %
Totalt	49 380	100 %

Geografisk fördelning

För en regional överblick kan undersökningens företag delas in i så kallade NUTS-regioner som används inom EU. NUTS 2-nivån¹³, som används i tabellen nedan, är en indelning i mellanstora regioner som består av ett eller flera län. Västsverige har den största andelen, 21 procent av företagen i de gröna näringarna. Därefter följer Östra Mellansverige, med 20 procent av företagen. I Stockholm återfinns endast 4 procent av dessa företag.

¹³ Se bilaga 2

TABELL 3.2

Antal och andel företag per region (NUTS2)*

* Se bilaga för förteckning över riksområden.

Region	Antal företag inom de gröna näringarna	Procentuell fördelning	Antal övriga företag	Procentuell fördelning
Stockholm	2 147	4 %	111 804	31 %
Östra Mellansverige	9 913	20 %	49 542	14 %
Småland med öarna	9 095	18 %	26 479	7 %
Sydsverige	7 580	15 %	50 157	14 %
Västsverige	10 363	21 %	68 099	19 %
Norra Mellansverige	4 859	10 %	26 007	7 %
Mellersta Norrland	2 181	4 %	12 833	4 %
Övre Norrland	3 242	7 %	14 525	4 %
Totalt	49 380	100 %	359 446	100 %

Fler äldre företagsledare i de gröna näringarna

Företagsledarna i de gröna näringarna uppvisar en större homogenitet än övriga företag, med avseende på företagsledarens kön, ålder, och bakgrund. I de gröna näringarna har 98 procent av företagsledarna svensk bakgrund, motsvarande andel för övriga företag är 85 procent.

En annan markant skillnad mellan de gröna näringarna och övriga företag är utbildningsnivån hos företagsledarna. I de gröna näringarna har 14 procent en högskoleutbildning på tre år eller mer, motsvarande andel för övriga företag är 28 procent. Vi ser även en skillnad när det gäller kön. I de gröna näringarna är 86 procent av företagsledarna män, motsvarande andel bland övriga företag är 72 procent. Resultaten visar att 43 procent av företagsledarna i de gröna näringarna är 60 år eller äldre, medan motsvarande siffra för de övriga företagen är 27 procent.

TABELL 3.3.

Andel företag fördelat på företagsledarens ålder, bakgrund*, utbildningsnivå och kön

* Med utländsk bakgrund menas den som är född utomlands eller att båda föräldrarna är födda utomlands.

Kategori	De gröna näringarna	Övriga företag
Yngre än 30 år	2 %	4 %
31-59 år	55 %	69 %
Äldre än 60 år	43 %	27 %
Svensk bakgrund	98 %	85 %
Utländsk bakgrund	2 %	15 %
Grundskola	18 %	13 %
Gymnasium	52 %	43 %
Högskola mindre än 3 år	15 %	15 %
Högskola tre år eller mer	14 %	28 %
Forskarutbildning	1 %	2 %
Man	86 %	72 %
Kvinna	14 %	28 %

Unga = startade 2013–2016

Etablerade = startade
2007–2012

Mogna = startade
2006 eller tidigare

Fler mogna företag och färre anställda

De gröna näringarna skiljer sig mot övriga företag med avseende på företagets ålder och storlek. I de gröna näringarna är 82 procent av företagen mogna, motsvarande andel för de övriga företagen är 56 procent. Företag i de gröna näringarna är i större utsträckning soloföretagare då 81 procent av företagen saknar anställda. Motsvarande andel hos de övriga företagen är 42 procent.

TABELL 3.4.

Andel företag fördelat på företagets ålder

Kategori	De gröna näringarna	Övriga företag
Unga företag	7 %	18 %
Etablerade företag	11 %	26 %
Mogna företag	82 %	56 %

TABELL 3.5.

Andel företag fördelat på företagets storlek

Storlek	De gröna näringarna	Övriga företag
0 anställda	81 %	42 %
1–9 anställda	18 %	50 %
10–249 anställda	1 %	8 %

Enskild firma vanligaste bolagsformen

Företag inom de gröna näringarna är i större utsträckning enskilda firmor jämfört med de övriga företagen, där de flesta är aktiebolag. En bidragande faktor till detta är jordförvärvslagen som gör det svårare för juridiska personer att förvärva mark från fysiska personer.

TABELL 3.6.

Andel företag per juridisk form.

Bolagsform	De gröna näringarna	Övriga företag
Enskild firma	84 %	31 %
Handels-, kommanditbolag	2 %	5 %
Aktiebolag	15 %	64 %

Tillväxtvilja och framtidstro

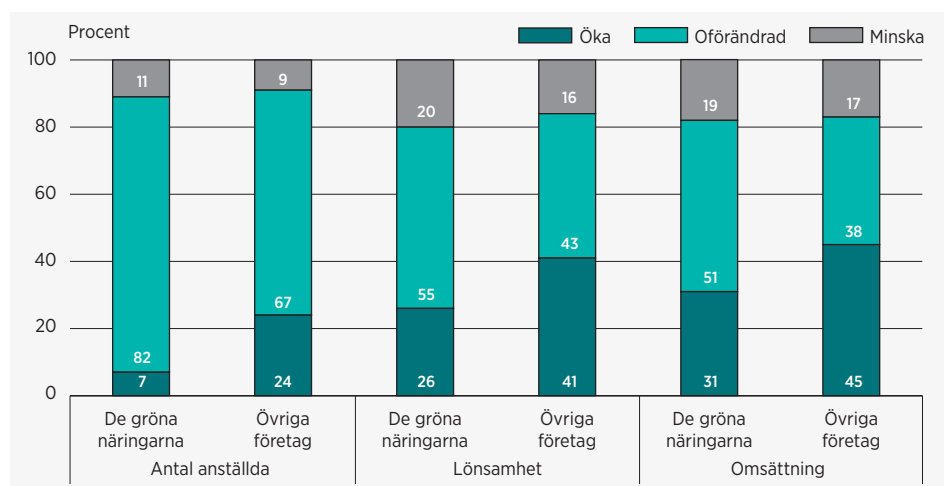
Företag inom de gröna näringarna har en mindre optimistisk syn på sin förväntade tillväxt under de kommande tre åren, jämfört med näringslivet i stort. Det är även en lägre andel av företagen som vill nyanställa.

Resultaten från undersökningen visar att färre företag inom de gröna näringarna tror på en ökad omsättning, lönsamhet samt ökat antal anställda, jämfört med övriga företag. I de gröna näringarna är det 31 respektive 26 procent av företagen som tror att de kommer att öka sin omsättning respektive lönsamhet under de kommande tre åren. Motsvarande siffror för de övriga företagen är 45 respektive 41 procent.

När vi ser till antal anställda, är det endast 7 procent av företagen i de gröna näringarna som bedömer att antal anställda kommer att öka. Motsvarande siffra för de övriga företagen är 24 procent. En förklaring till detta kan vara att en stor andel av företagarna i de gröna näringarna är soloföretagare som vill fortsätta att vara det. Värt att notera är att det inte finns några markanta skillnader mellan företag i de gröna näringarna och övriga företag när det gäller negativ framtidstro, utan majoriteten av företagen inom de gröna näringarna tror på oförändrad omsättning, lönsamhet och antal anställda.

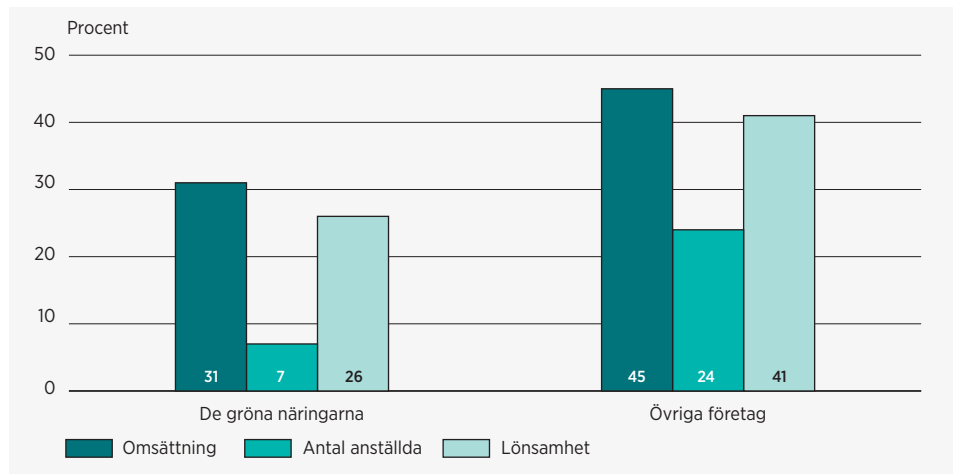
FIGUR 4.1.

Andel företag som tror på minskad, oförändrad eller ökad omsättning, lönsamhet eller antal anställda de kommande tre åren

FIGUR 4.2.

Andel företag som tror på en ökad omsättning, lönsamhet samt ökat antal anställda de kommande tre åren

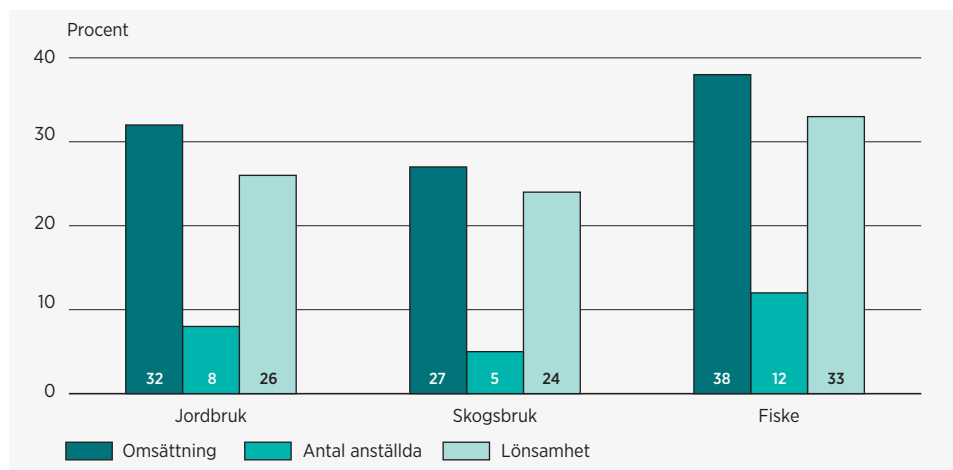

Fiskeri och vattenbruk mest optimistiska

När vi jämför framtidstron för olika branscher inom de gröna näringarna finns vissa skillnader. Starkast framtidstro har företag från branschen fiske och vattenbruk följt av företag inom jordbruket. Svagast framtidstro uppvisar skogsbruket när det gäller omsättning, lönsamhet och antal anställda. När det gäller andelen som tror att verksamheten kommer att minska så finns det inga signifikanta skillnader mellan branscherna.

FIGUR 4.3.

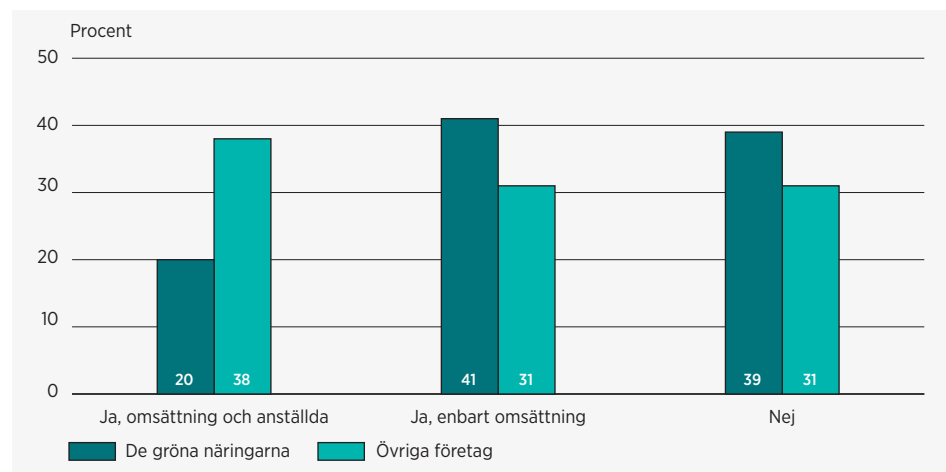
Andel företag som tror på ökad omsättning, lönsamhet och ökat antal anställda de kommande tre åren, fördelat på bransch

De gröna näringarna vill inte anställa fler

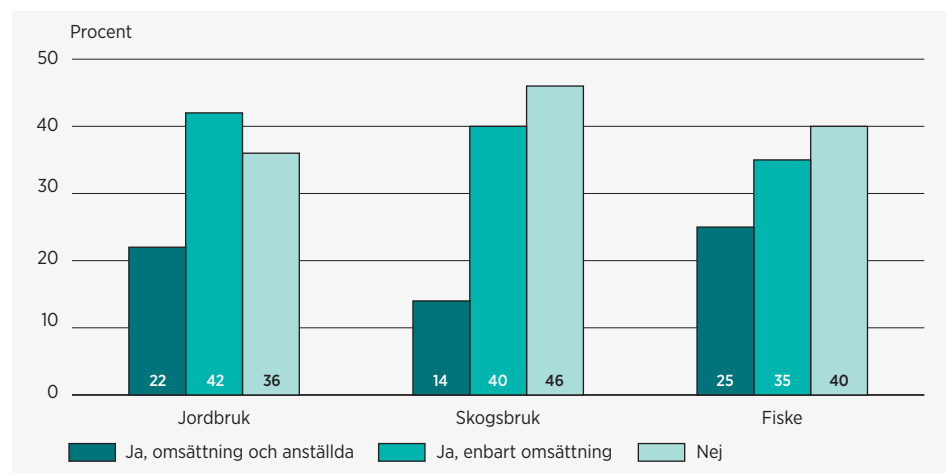
När det gäller tillväxtviljan ser vi att företagare i de gröna näringarna i något mindre utsträckning vill växa, men skillnaderna är inte stora. Skillnaderna återfinns i på vilket sätt företagen vill växa. Företag i de gröna näringarna vill i större utsträckning växa genom att bara öka sin omsättning, medan övriga företag i större utsträckning vill växa genom att öka antalet anställda. Anledningen kan som nämnts tidigare vara att många företag inom de gröna näringarna är och vill förbli soloföretagare. En annan tänkbar förklaring är att företag i de gröna näringarna, till följd av prisminskningarna de senaste åren varit tvungna att göra investeringar för att öka sin omsättning. De fallande marginalerna för de gröna näringarna kan vara en begränsning i företagets möjlighet att anställa fler.

FIGUR 4.4.
Andel företag som vill växa

Om vi bryter ner resultaten på jordbruk, skogsbruk och fiske ser vi ett liknande mönster som när det gäller framtidstros. Skogsbrukarna är de som i lägst utsträckning vill växa, vilket tydligast visar sig genom att färre företag vill växa genom att anställa fler. I övrigt syns inga större skillnader mellan de olika branscherna inom de gröna näringarna.

FIGUR 4.5.
Andel företag som vill växa fördelat på bransch

Hinder för tillväxt

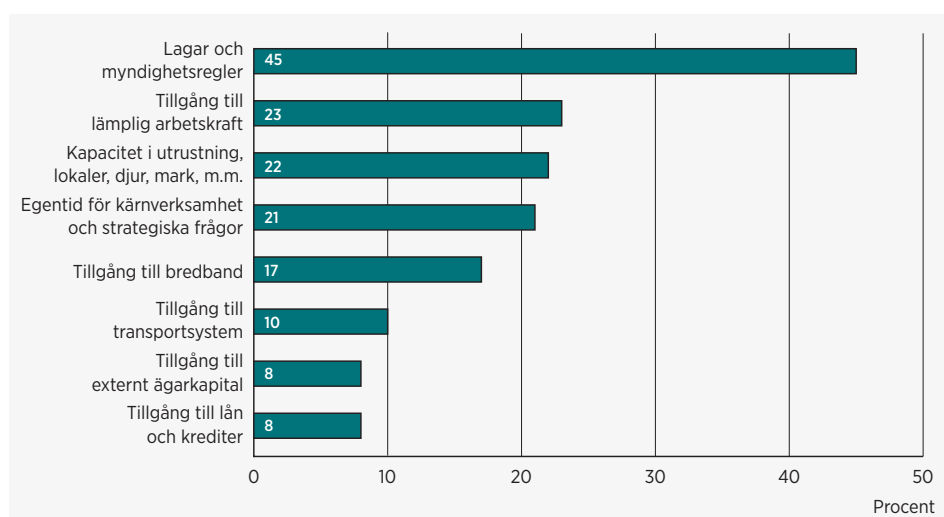
Nästan hälften av alla företag inom de gröna näringarna upplever lagar och myndighetsregler som ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Bristande kapacitet samt tillgång till lämplig arbetskraft är andra stora hinder.

Lagar och myndighetsregler största tillväxthindret

De gröna näringarna upplever stora problem med lagar och myndighetsregler. Hela 45 procent av alla företag inom de gröna näringarna upplever lagar och myndighetsregler som ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Andra faktorer som företag i de gröna näringarna upplever som stora hinder för tillväxt är tillgång till lämplig arbetskraft, kapacitet samt egen tid för kärnverksamhet och strategiska frågor.

FIGUR 5.1.

Andel företag inom de gröna näringarna som ser stort hinder i olika faktorer för företaget tillväxt

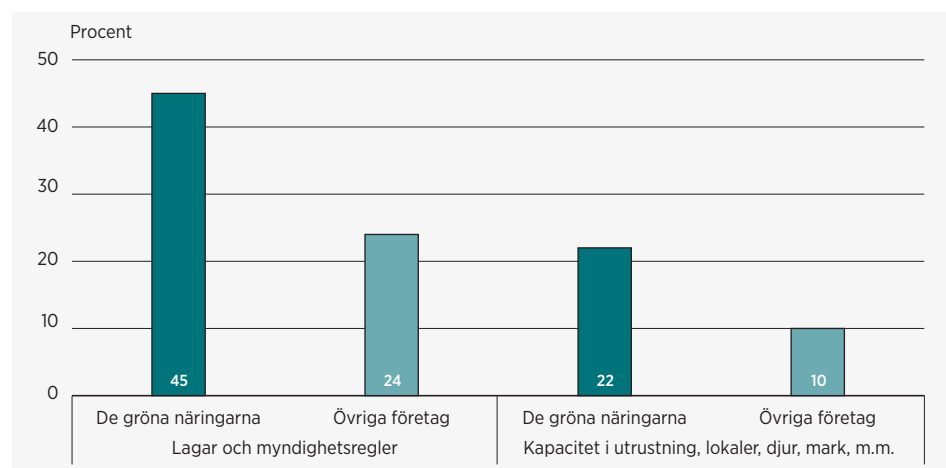

Lagar och regler samt kapacitet större problem i de gröna näringarna

Om vi jämför de tillväxthinder som företag inom de gröna näringarna upplever med de tillväxthinder som övriga företag upplever, ser vi vissa tydliga skillnader. Andelen som upplever lagar och myndighetsregler som ett stort hinder för tillväxt är nästan dubbelt så stor inom de gröna näringarna. Vi ser även stora skillnader vad gäller andelen som ser kapacitet i exempelvis utrustning, lokaler och mark som ett stort tillväxthinder. Andelen företag inom de gröna näringarna som ser detta som ett stort tillväxthinder är mer än dubbelt så hög jämfört med övriga företag.

FIGUR 5.2.

Andel företag som ser lagar och myndighetsregler samt kapacitet som stort hinder för företagets tillväxt

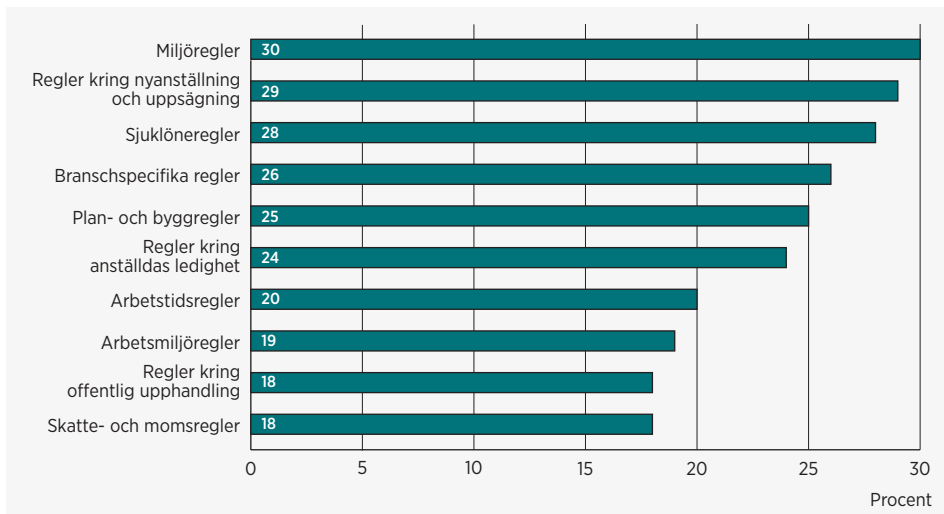

Miljöregler samt plan- och byggregler extra problematiska

Undersökningen visar att de gröna näringarna upplever stora problem med lagar och myndighetsregler. Därför har vi undersökt vilka regelområden som utgör störst tillväxthinder. Störst hinder utgör miljöreglerna, som 30 procent upplever som ett stort hinder för företagets tillväxt, följt av regler kring nyanställning och uppsägning samt sjuklönerregler.

FIGUR 5.3.

Andel företag inom de gröna näringarna som upplever olika regelområden som stort hinder för företagets tillväxt

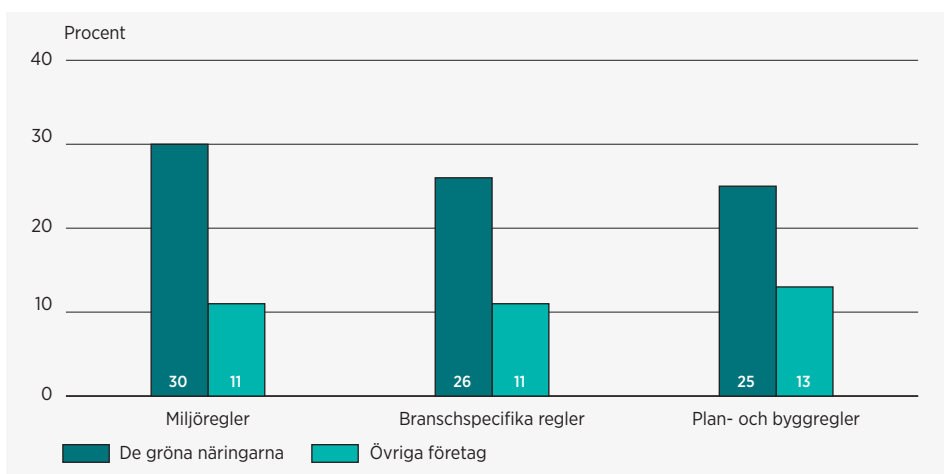

Flertalet regelområden upplevs som lika stora tillväxthinder av företag inom de gröna näringarna och bland övriga företag. Det finns dock några regelområden där de gröna näringarna upplever klart större tillväxthinder än övriga företag. Detta gäller främst miljöregler, branschspecifika regler samt plan- och byggregler. Det är 19 procentenheter, 15 procentenheter samt 12 procentenheter fler företag inom de gröna näringarna som upplever dessa regelområden som ett stort hinder för tillväxt.

Företag i de gröna näringarna omfattas av flertalet regelverk där internationella, nationella och lokala regelverk kan appliceras samtidigt. Inte minst omfattas näringarna av regelverk från EU som dessutom ibland kan vara svåra för svenska myndigheter att anpassa till den svenska verkligheten. Detta kan vara en av flera tänkbara förklaringar till att hindren upplevs som svårare att hantera för dessa näringar.

FIGUR 5.4

Andel företag som upplever olika regelområden som stort hinder för företagets tillväxt

Åtgärder för tillväxt

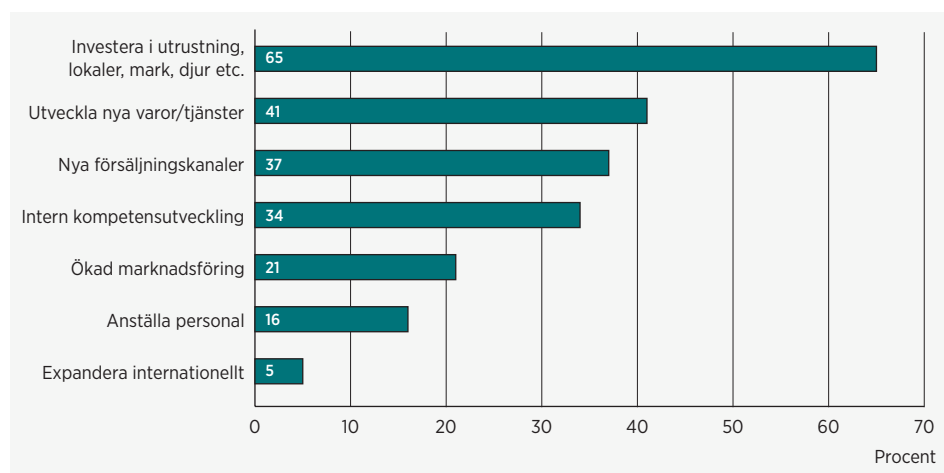
Att ha kunskap om vilka företag som vill växa är viktigt för att kunna stärka företagens konkurrenskraft. Nästa steg i processen är att förstå vilka åtgärder som behövs för att de företag som vill växa också ska kunna göra det. I detta kapitel presenteras de åtgärder som företagen i de gröna näringarna anser vara de viktigaste för att kunna växa.

De gröna näringarna behöver investera för att kunna växa

Den åtgärd som företag i de gröna näringarna anser vara viktigast för att kunna växa är att investera i utrustning, lokaler, mark och djur. Det svarar 65 procent av företagen. Andra åtgärder är att utveckla nya varor/tjänster och etablera nya försäljningskanaler. Det tycker 41 procent respektive 37 procent av företagen som vill växa.

FIGUR 6.1.

Andel företag i de gröna näringarna som ser olika åtgärder som mycket viktiga för att företaget ska kunna växa, av de som vill växa

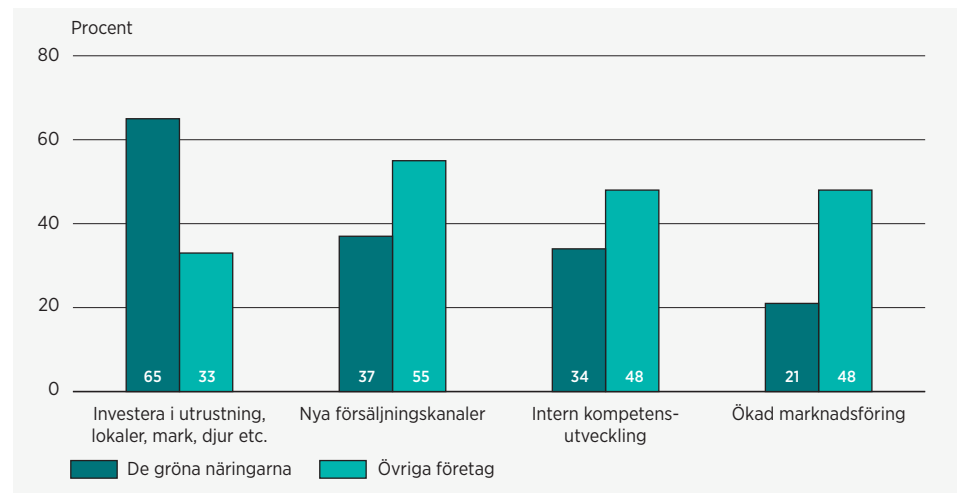

Om vi jämför företag i de gröna näringarna med övriga företag finns tydliga skillnader i vilka åtgärder som företagen anser vara viktiga för att kunna växa. Dessa företag anser att investeringar i utrustning, lokaler, mark och djur är viktigare än övriga företag gör, men alla övriga tillväxtåtgärder ses som mindre viktiga jämfört med övriga företag. Detta visar tydligt att företag i de gröna näringarna möter annorlunda utmaningar än vad andra företag gör, och därmed behöver andra åtgärder för att kunna växa.

FIGUR 6.2.

Andel företag som ser olika åtgärder som mycket viktiga för att företaget ska kunna växa, av de som vill växa

Tillgång till finansiering

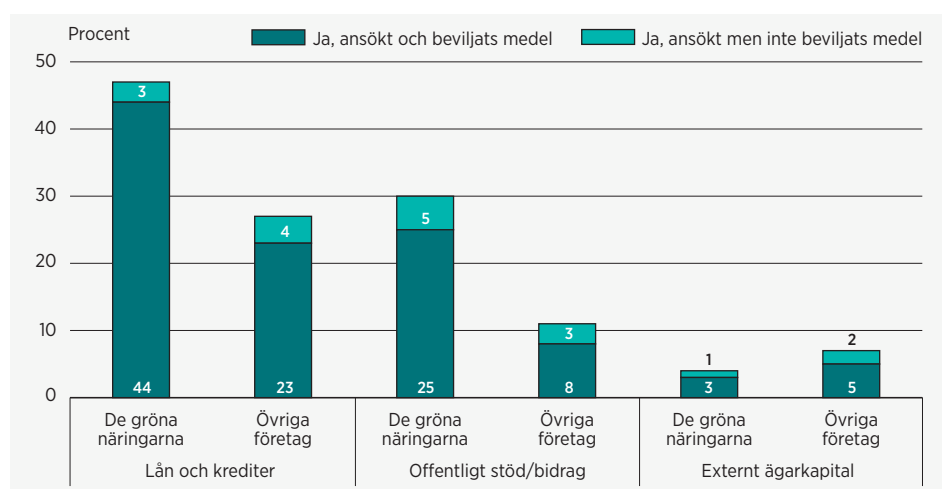
Företag i de gröna näringarna söker i större utsträckning än övriga företag lån och krediter samt offentligt stöd och bidrag. Något som är viktigt för att möjliggöra de investeringar som dessa företag behöver för att kunna utvecklas.

De gröna näringarna blir ofta beviljade finansiering

Det är en större andel av företag inom de gröna näringarna som har sökt och blivit beviljade finansiering i form av lån och krediter samt offentliga stöd och bidrag. De övriga företagen söker i större utsträckning och blir beviljade externt ägarkapital. Dock behöver man ha i åtanke att undersökningen inte mäter om huruvida man anser sig ha haft ett behov men ej ansökt om finansiering.

FIGUR 71.

Andel företag som ansökt om olika finansieringsformer

I en bransch där man låser upp pengarna under lång tid och har höga kostnader så kan olika finansieringslösningar vara nödvändigt. Detta kan vidare förklaras av de resultaten vi såg i kapitlet om åtgärder för tillväxt, nämligen att företag i de gröna näringarna i större utsträckning anser sig behöva investera i utrustning, lokaler, mark och djur för att kunna växa. Dessa investeringar är ofta kostsamma och är svåra att finansiera för företagen med eget kapital.

EU-bidrag kan förklara den höga beviljningsgraden

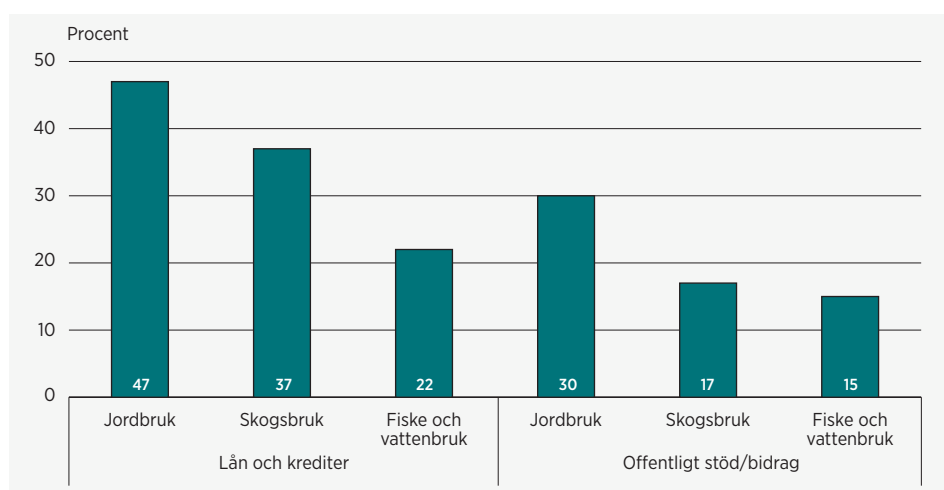
Den höga beviljningsgraden för offentliga stöd och bidrag kan i stor utsträckning förklaras av att många stöd och insatser, både på en nationell och internationell nivå är riktade till de gröna näringarna. Företagen kan få finansiering från Sverige och EU via jordbrukarstödet i form av gårdsstöd, förgröningsstöd, kompensationsstöd och stöd för yngre företagare. Utöver detta finns det även nationella stöd för lantbrukare i speciella stödområden där de kan få ersättning för långa avstånd och icke gynnsamt klimat som påverkar produktionen negativt.

Det finns även möjlighet att få stöd för investeringar med avsikt att öka företags konkurrenskraft eller minska dess miljöpåverkan. Detta via EU:s landsbygdsprogram där man kan få företagsstöd, projektstöd och söka miljöinvesteringar i syfte att förbättra miljön.

Om man ser till skillnaderna mellan branscherna i de gröna näringarna är det jordbruk som sticker ut. Jordbruket har en högre andel företag som söker finansiering än vad skogsbruk och fiske har. Det gäller framför allt offentliga stöd och bidrag men även lån och krediter. Vad gäller offentliga stöd och bidrag kan det förklaras med att mycket av EU-stöden som ska främja de gröna näringarna går till jordbruket medan skogsbrukare och fiskeribranschen inte får bidrag i lika stor utsträckning.¹⁴

FIGUR 7.2.

Andel företag som ansökt om och blivit beviljade finansiering, fördelat på bransch

¹⁴ <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/stod.4.5abb9acc11c89b20e9e8000401.html>

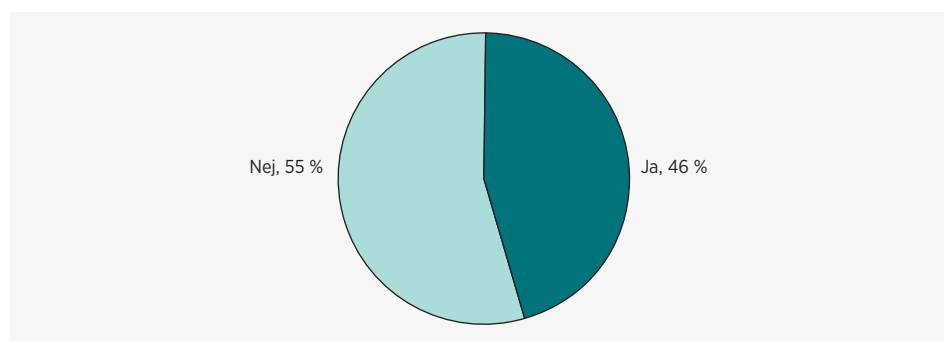
Hållbarhetsarbete

Nästan hälften av företagen inom de gröna näringarna har ett aktivt miljöarbete. Det arbetet sker i störst utsträckning i företagets produktionsled och framför allt genom försäljning av miljöanpassade varor och tjänster.

I de gröna näringarna arbetar 46 procent av företagen aktivt med miljöfrågor, utöver det lagstiftade miljöarbetet. Motsvarande andel hos de övriga företagen är också 46 procent, men där är frågan mer generell och gäller endast om företaget arbetar aktivt med miljöfrågor rent allmänt och inte om man arbetar aktivt med miljöfrågor utöver lagstiftning. Detta gör att det inte går att jämföra miljöarbetet mellan de gröna näringarna och de övriga företagen på ett rättvisande sätt.

FIGUR 8.1.

Andel företag i de gröna näringarna som arbetar aktivt med miljöfrågor, utöver lagstiftning

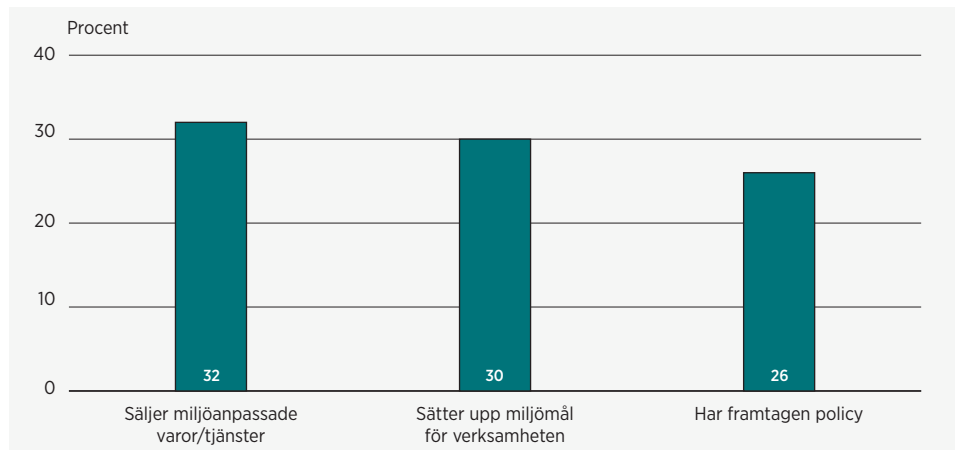

Vanligt med miljöanpassade varor och tjänster

Metoden som företagen i de gröna näringarna främst använder för att arbeta aktivt med miljöfrågor är att sälja varor och tjänster som är miljöanpassade. Detta gör 32 procent av företagen inom de gröna näringarna. 30 procent sätter aktivt upp och uppnår miljömål för verksamheten och 26 procent har en framtagna policy för miljöarbete.

FIGUR 8.2.

Andel företag i de gröna näringarna som arbetar aktivt med olika typer av miljöfrågor

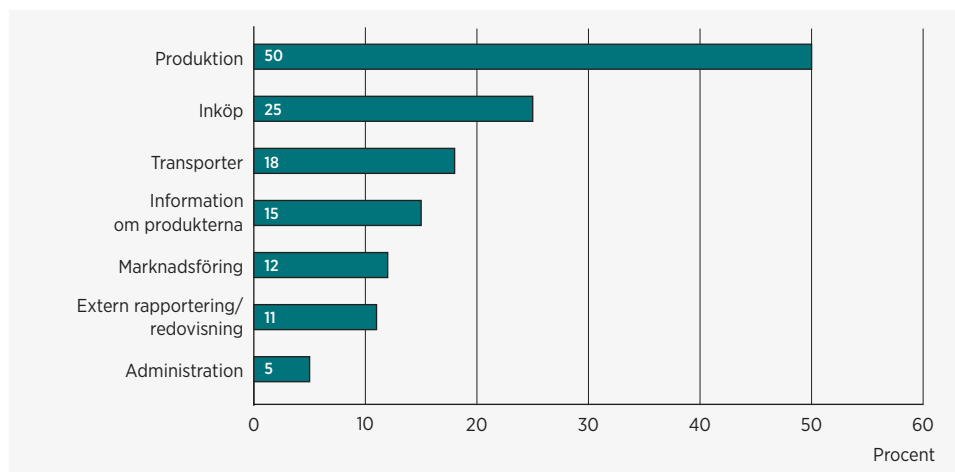

De gröna näringarnas miljöarbete är främst inriktat på produktionen

Det är i produktionen som de gröna näringarna främst arbetar aktivt med miljöfrågor. Hälften av företagen som har ett aktivt miljöarbete arbetar med miljöfrågor inom just produktion. Området inköp är det område där näst störst andel företag arbetar aktivt med miljöarbete utöver lagstiftning.

FIGUR 8.3.

Andel företag i de gröna näringarna som har ett aktivt miljöarbete inom olika områden

Hur uppnår vi en hållbar tillväxt?

Produktionen i de gröna näringarna har en stor miljöpåverkan, då den verksamhet som bedrivs här ofta bygger på naturen och dess resurser. Företagen i de gröna näringarna möter därmed stora utmaningar och möjligheter i sitt arbete med miljöregler och en miljövänlig verksamhet. Det är av största vikt när man talar om de gröna näringarnas utveckling och tillväxt att man alltid ser till att tillväxten är hållbar, både socialt, ekonomiskt och ekologiskt.

Innovation och digitalisering

Andelen företag inom de gröna näringarna som utvecklar nya varor är lika hög som för övriga företag, men det är färre företag som utvecklat nya tjänster. Vidare använder företag i de gröna näringarna IT i mindre utsträckning än andra.

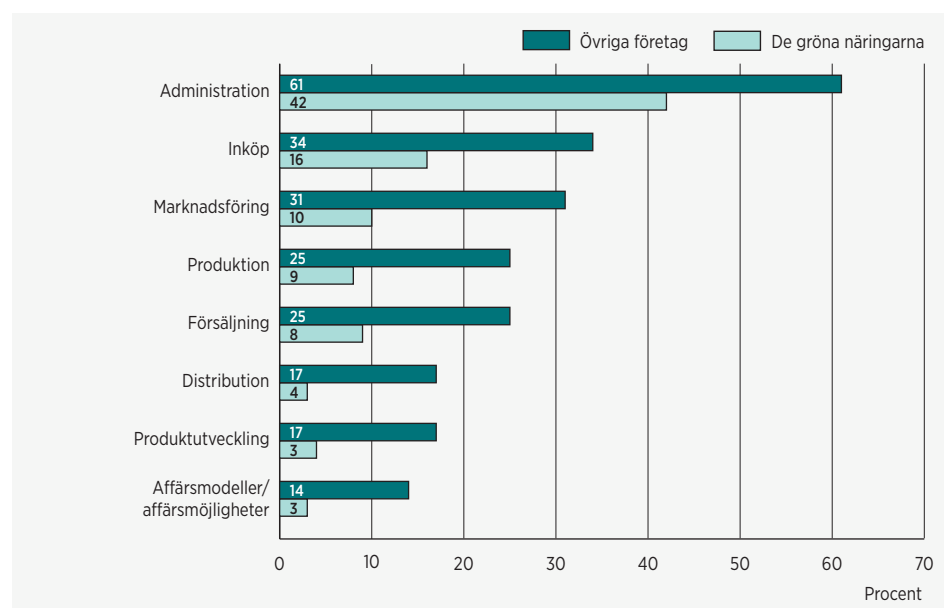
De gröna näringarna är inte lika digitaliserade

Företag inom de gröna näringarna använder främst IT inom administrationen, drygt 40 procent av företagen anger detta. Vidare är det 16 procent som i stor utsträckning använder IT för inköp och 10 procent som använder IT för marknadsföring.

Om vi jämför med övriga företag använder företag inom de gröna näringarna IT i betydligt mindre utsträckning inom samtliga områden. Av de övriga företagen använder 61 procent IT i stor utsträckning för administration, 34 procent för inköp och 31 procent i stor utsträckning för marknadsföring.

FIGUR 9.1.

Andel företag som i stor utsträckning använder IT för olika ändamål

De gröna näringarna utvecklar nya digitaliseringslösningar

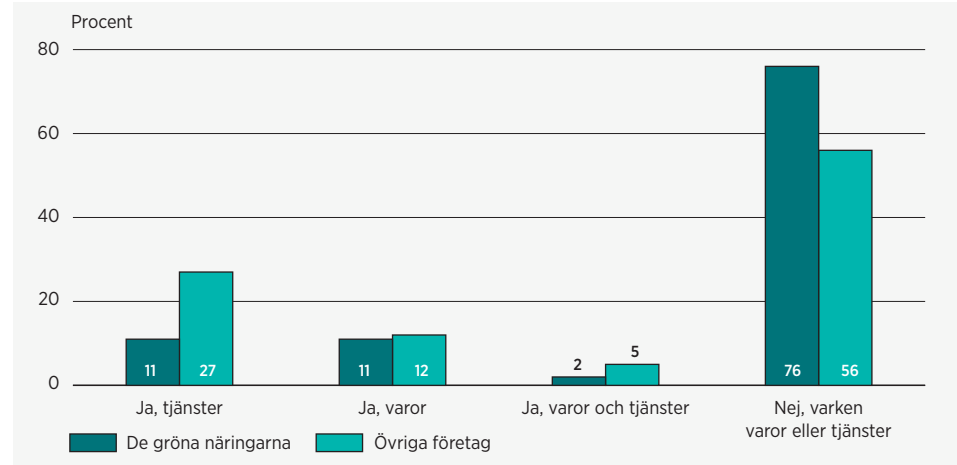
De gröna näringarna är mindre digitaliserade än övriga företag, men det sker samtidigt mycket arbete mot mer digitalisering. Utvecklingen handlar bland annat om att öka informationen om sina skördar, fält och djur, för att till exempel minska svinnet, förbättra utvinningen i verksamheten eller minska företagets kostnad. Det öppnar upp för ett mer lönsamt och hållbart företagande.¹⁵

De gröna näringarna mindre tjänsteinnovativa

När det gäller innovation så ser vi att företag i de gröna näringarna i mindre utsträckning än övriga företag har utvecklat nya varor och tjänster. Det beror till största del på att en större andel av de övriga företagen har utvecklat nya eller väsentligt förbättrade *tjänster*. Företagen i de gröna näringarna har i samma utsträckning som de övriga företagen utvecklat nya eller väsentligt förbättrade varor, vilket innebär att det är för nya tjänster som skillnaden uppstår.

FIGUR 9.2.

Andel företag som har utvecklat och sålt nya eller väsentligt förbättrade produkter under de senaste tre åren

¹⁵ <https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/riks/2016/10/framtidens-jordbruk-ar-digital/>

Slutsatser och förslag

Företagens villkor och verklighet har genomförts fem gånger tidigare, men det är första gången som en rapport fördjupar sig i de gröna näringarna. Rapporten visar på skillnader mellan företag i de gröna näringarna och övriga företag, vilket är viktig kunskap att ha när beslut om insatser fattas. I detta kapitel drar vi slutsatser utifrån de resultat som presenterats i rapporten och ger förslag på åtgärder.

Förenkla lagar och regler för att främja de gröna näringarnas utveckling

Företag i de gröna näringarna upplever lagar och myndighetsregler som ett stort hinder för företagets utveckling och tillväxt. Hela 45 procent anger detta. Det är områdena miljöregler samt plan- och byggregler som är överrepresenterade. Utöver detta så är det även en betydande andel som ser stora hinder i de branschspecifika reglerna.

Företag i de gröna näringarna omfattas av flertalet regelverk, där internationella, nationella och lokala regelverk kan appliceras samtidigt. Regelverken kan vara komplicerade att förstå samtidigt som uppgiftslämnarbördan är stor. De ökade kraven och den ökade arbetsbelastningen som multipla regelverk leder till kan vara en anledning till att företag inte kan, vill eller har tid att utvecklas och växa.

De gröna näringarna omfattas av åtskilliga regelverk från Europeiska unionen. EU-regelverk har ofta tydliga riktlinjer som kan vara svåra för svenska myndigheter att anpassa till den svenska verkligheten. När företagare i de gröna näringarna påverkas av regler som inte är specifikt anpassade till svensk verksamhet och svensk natur, kan det innebära att hindren upplevs som större och svårare att hantera. De gröna näringarna upplever framför allt problem med miljöregler, plan- och byggregler samt branschspecifika regler, som alla är områden där förutsättningarna skiljer sig mycket mellan EU:s medlemsländer.

För att fler företag i de gröna näringarna ska ha möjligheten att utvecklas krävs det att hindren minskar när det gäller lagar och regler. Det viktigaste är att de anpassas efter den verklighet som företagare i de gröna näringarna möter. Många av reglerna är samtidigt viktiga för att värna om miljön och klimatet och lägger grunden för ett hållbart företagande. Vi behöver regler som både värnar om miljön och främjar företagets utveckling och tillväxt.

Tillväxtverket vill därför uppmärksamma riksdag och regering, men även tillämpande myndigheter, på att utreda hur man kan förenkla för dessa företag. Det handlar om såväl lagstiftningen i sig men också om tillämpningen av densamma. I detta arbete kan Tillväxtverket agera expertstöd för utformning av lagar och regler, samt tillämpningen av dessa, för att minska regelbördan för företagen.

Säkerställ att offentliga stöd och bidrag möjliggör hållbar utveckling

Det finns ett tydligt samband när det gäller kapacitet, investeringar och finansiering för företag inom de gröna näringarna. Företag i de gröna näringarna ser stora problem med kapaciteten i exempelvis lokaler, arealer med mera. Det är ett av de största tillväxthindren för dem. För att möjliggöra dessa investeringar ansöker många företag inom de gröna näringarna om finansiering. De blir även i stor utsträckning beviljade olika former av finansiering, kommersiella lån och krediter samt offentligt stöd. Detta behöver dock inte nödvändigtvis betyda att tillgången till finansiering matchar behovet. Undersökningen mäter inte huruvida man haft ett behov men ej ansökt om finansiering.

När det gäller offentliga stöd och bidrag kan mycket av resultaten förklaras av att det finns många stöd tillgängliga för företag i de gröna näringarna i form av olika EU-stöd, såsom jordbruksstödet och landsbygdsprogrammet. Många av de stöden är inte konkurrensutsatta, vilket innebär att företagets tillgång till offentliga stöd och bidrag inte påverkas av övriga företags mottagande av stöd och bidrag. Stöden och bidragen har även lägre krav än många andra stöd, där många företag är berättigade stöd och bidrag om de äger mark eller djur, oavsett hur väl fungerande verksamheten är. Det innebär att fler företag söker stöd och bidrag men även att beviljningsgraden blir högre. Man bör dock ha i åtanke att vissa subventioner är ersättningar för tjänster som jordbruket utför åt samhället och som innebär kostnader, exempelvis betesmarker och biologisk mångfald.

Med de möjligheter som företag i de gröna näringarna har att bli beviljade EU-medel så är det viktigt för Sverige att man säkerställer att dessa går till företag som vill växa, anställa, utveckla hållbara lösningar eller skapa mervärde för samhället på andra sätt. Inte minst jordbruket och fisket, men även skogsbruket, står inför stora utmaningar i framtiden. Med en växande befolkning, arbete med resurseffektivitet, klimatförändringar och digitalisering, för att nämna några. Vad gäller digitalisering kan vi med undersökningen konstatera att de gröna näringarna är digitaliserade i väsentligt lägre grad än övriga näringslivet. Inom området digitalisering har Tillväxtverket publicerat en rapport Digitalisering i svenska företag¹⁶ som kommer fram till liknande slutsatser för näringslivet i stort och med rekommendationer som även kan appliceras på de gröna näringarna. Dessutom bör man ha i åtanke att många av dessa företag ligger på platser i Sverige som ännu saknar tillgång till tillräckligt snabbt bredband.

Tillväxtverket föreslår därför att riksdag och regering behöver, utifrån behovsbilden hos företagen i relation till samhällets behovsbild, kontinuerligt se över vilka satsningar som faktiskt är viktiga ur en svensk synvinkel. Dessutom behöver man hitta vägar för att kunna implementera dessa satsningar hos berörda myndigheter samtidigt som de uppfyller EU:s riktlinjer och regelverk.

Syftet och målet med jordbrukspolitiken är trots allt utpekat i EU-fördraget, för att nå de uppsatta politiska målen¹⁷. Enskilda medlemsländer har begränsade möjligheter att påverka EU-fördraget. Dock uppstår det ibland fönster när fördraget diskuteras och då är det viktigt att ta chansen och bilda allianser med andra relevanta länder. Sverige bör med andra ord arbeta aktivt för att påverka EU-regelverkets preciseringar och att det finns möjligheter till individuell tillämpning.

¹⁶ Se Tillväxtverkets hemsida:
www.tillvaxtverket.se/statistik/vara-undersokningar/foretagens-villkor-och-verklighet.html

¹⁷ I artikel 39 i EUF-fördraget fastställs de särskilda målen för den gemensamma jordbrukspolitiken.

Branschindelning

De gröna näringarna

Jordbruk, skogsbruk och fiske (A)

I denna avdelning ingår exploatering av naturtillgångar i form av djur och växter. Avdelningen omfattar växtodling, djuruppfödning, timmeravverkning och skörd av andra växter, samt djur eller animalieprodukter från jordbruk eller från deras naturliga växt- och boplatser.

De övriga företagen

Utvinning av mineral samt Tillverkning (BC)

Avdelningen för brytning och annan utvinning av mineral omfattar utvinning av naturfyndigheter av mineraler som förekommer i fast form (kol och malm), flytande form (olja) eller gasform (naturgas). Utvinning kan ske med olika metoder, till exempel gruv- eller markbrytning, ur källa, brytning på havs- eller sjöbotten, och dylikt. Denna avdelning omfattar fysisk eller kemisk omvandling av material, ämnen eller komponenter till nya produkter, även om detta inte kan användas som det enda allmängiltiga kriteriet för att definiera tillverkning. Dessa material, ämnen eller komponenter är råvaror från jordbruket, skogsbruket, fisket, utvinningsnäringen samt även produkter från annan tillverkningsverksamhet. Stora ändringar, reovering eller ombyggnad av varor jämföras vanligen med tillverkning.

Försörjning av el, gas, värme samt vatten, avloppshantering, avfallshantering och sanering (benämns som Energi, vatten, el i undersökningen) (DE)

Denna avdelning omfattar försörjning med elkraft, naturgas, ånga och vatten via permanent infrastruktur (nät) bestående av ledningar, rör och rörledningar. Även tillförsel av el, gas, ånga, hett vatten och dylikt inom industriparker och bostadshus ingår. I avdelningen ingår därför drift av elverk och gasverk som producerar, kontrollerar och distribuerar elkraft och gas. Tillhandahållandet av värme och kyla omfattas också. Denna avdelning omfattar aktiviteter i anslutning till hantering (inklusive insamling, behandling och bortskaffande) av olika former av avfall, till exempel industri- och hushållsavfall i fast och icke fast

form, liksom förorenade platser. Resultatet av avfallsbehandlingen kan antingen bortskaffas eller bli en insatsvara i andra produktionsprocesser. Aktiviteter avseende vattenförsörjning redovisas också i denna avdelning, eftersom de ofta sker i anslutning till, eller av enheter som också ägnar sig åt behandling av avloppsvatten.

Byggverksamhet (F)

Denna avdelning omfattar allmän byggnadsverksamhet och specialiserade verksamheter för byggnader och anläggningar. Den omfattar nybyggnation, reparationer, tillbyggnader och ombyggnader, uppförande av ej egentillverkade monteringsfärdiga byggnader eller konstruktioner på plats och även uppförande av byggnader av tillfälligt slag.

Handel, reparation av motorfordon (G)

Denna avdelning omfattar parti- och detaljhandelsförsäljning (försäljning utan bearbetning) av alla slags varor samt tjänster i samband med försäljning av en vara. Partihandeln och detaljhandeln är slutdelen i varudistributionskedjan. I denna avdelning ingår även reparation av motorfordon.

Transport och magasinering (H)

Denna avdelning omfattar tillhandahållandet av passagerar- eller godstransport, oavsett om dessa följer en tidtabell eller ej. Med järnväg, via rörsystem, på väg, på vatten eller i luften samt tillhörande aktiviteter som drift av terminal, parkeringsanläggning, godshantering, lagring och dylikt. Avdelningen omfattar också uthyrning av transportmedel med förare. Postbefordran och kurirverksamhet ingår också.

Hotell- och restaurangverksamhet (I)

Denna avdelning omfattar erbjudande av korttidsinkvartering för besökare och andra resenärer liksom kompletta måltider och dryck som skall konsumeras omedelbart. Mängden och typen av tilläggstjänster som erbjuds inom denna avdelning kan variera mycket.

Informations- och kommunikationsverksamhet (J)

Denna avdelning omfattar produktion och distribution av informations- och kulturprodukter, tillhandahållandet av medlen för att överföra eller distribuera dessa produkter, liksom även data eller kommunikationer, informationsteknologiska aktiviteter och bearbetning av data och annan informationsverksamhet.

Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik (M)

Denna avdelning omfattar specialiserad yrkesmässig, vetenskaplig och teknisk verksamhet. Verksamheterna kräver en hög utbildningsnivå och tillhandahåller specialkunskap och speciella färdigheter för användare.

Uthyrning, fastighetservice (N)

Denna avdelning omfattar flera stödverksamheter för allmän verksamhet i näringslivet. Dessa verksamheter skiljer sig från dem i avdelning M eftersom det grundläggande syftet inte är överförandet av specialiserat kunnande.

Utbildning (P)

Denna avdelning omfattar utbildning på alla nivåer och för alla yrken. Undervisningen kan vara muntlig eller skriftlig och kan ske via radio, TV, Internet eller via korrespondens. Avdelningen omfattar utbildning som lämnas av olika institutioner inom det reguljära skolsystemet på de olika nivåerna inom detta liksom vuxenutbildning, program för läs- och skrivkunnighet och dylikt. Omfattar även militära skolor och militärhögskolor, undervisning vid fängvårdsanstalt och dylikt på sina respektive nivåer. Avdelningen omfattar undervisning i både offentlig och privat regi.

Vård och omsorg (Q)

Denna avdelning omfattar hälso- och sjukvård samt sociala tjänster. Verksamheterna omfattar en stor mängd verksamheter från hälso- och sjukvård som utövas av utbildad medicinskt utbildad personal på sjukhus och andra anläggningar och verksamhet i anslutning till särskilt boende som inkluderar hälso- och sjukvårdsinsatser till sociala tjänster utan medverkan av yrkesmässig sjukvårdspersonal.

Kultur, nöje och fritid, annan service (RS)

Denna avdelning omfattar en mängd verksamheter avsedda att tillgodose olika kultur-, underhållnings- och fritidsintressen hos allmänheten, inklusive föreställningar, drift av museer, spel-, idrotts- och fritidsaktiviteter. Denna avdelning omfattar (som en restpost) verksamhet inom organisationer och föreningar, reparation av datorer, personliga artiklar och hushållsartiklar samt olika personliga tjänster som inte redovisas på annan plats i klassificeringen.

NUTS 2 regioner

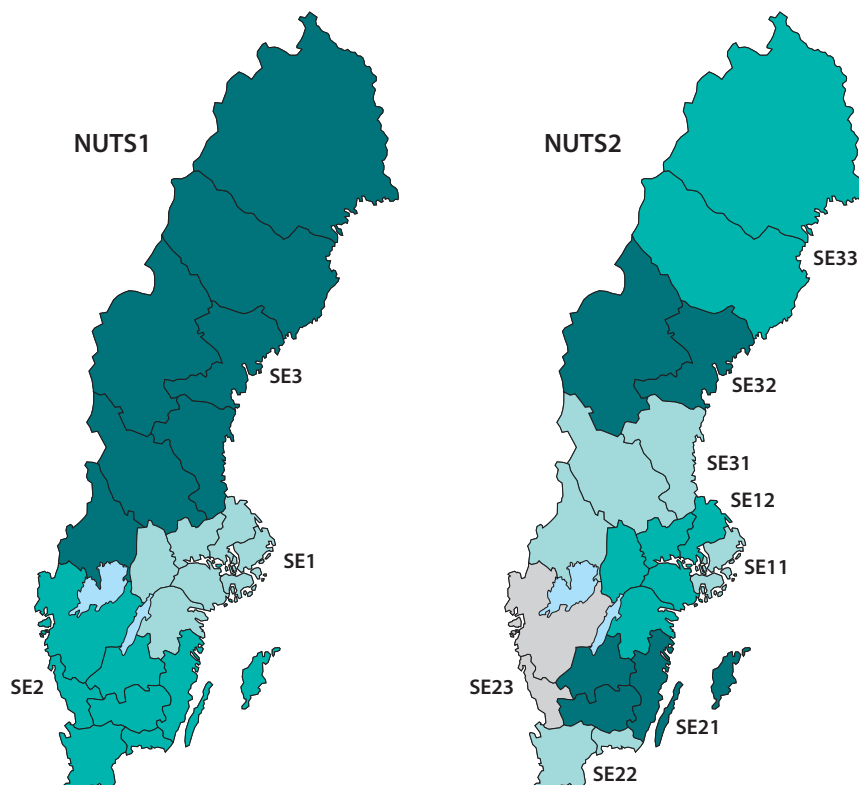
FIGUR

Indelning enligt riksområden NUTS1* och NUTS2.** NUTS står för Nomenklatur för statistiska territoriella enheter (Nomenclature of Units for Territorial Statistics).

* NUTS1 = SE1, SE2 och SE3.

** NUTS2 = SE11, SE12, SE21, SE22, SE23, SE31, SE32 och SE33.

Östra Sverige (SE1)	Södra Sverige (SE2)	Norra Sverige (SE3)
Stockholm (SE11)	Småland och öarna (SE21)	Norra Mellansverige (SE31)
Stockholm	Jönköping	Värmland
Östra Mellansverige (SE12)	Kronoberg	Dalarna
Uppsala	Kalmar	Gävleborg
Södermanland	Gotland	Mellersta Norrland (SE32)
Östergötland	Sydsverige (SE22)	Västernorrland
Örebro	Blekinge	Jämtland
Västmanland	Skåne	Övre Norrland (SE33)
	Västsverige (SE23)	Västerbotten
	Halland	Norrbottn
	Västra Götaland	

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic
and Regional Growth

Tel 08-681 91 00
tillvaxtverket.se

Tillväxtverket stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Vi skapar bättre förutsättningar för företagande och bidrar till attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Våra verktyg är kunskap, nätverk och finansiering: Kunskap om företag och regioner. Nätverk för effektiv samverkan. Och finansiering som stärker näringslivet. Tillväxtverket är en myndighet under Näringsdepartementet med 400 anställda och med kontor på nio orter.